

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2022-03-31
Besvaras senast
2022-04-22

Till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:433 Priset på insatsvaror och jordbrukets lönsamhet

Priserna på drivmedel och energi skjuter i höjden. Detta påverkar Sverige i bred bemärkelse. En vital näring som påverkas kraftigt är det svenska lantbruket och livsmedelsproduktionen. Specifikt för just livsmedelsproduktionen är att centrala insatsvaror, exempelvis gödsel, rusar i pris. Nu larmar Sveriges lantbrukare om att situationen börjar bli ohållbar. Läget är allvarligt och det behövs kraftfulla åtgärder här och nu.

Redan innan kriget i Ukraina bröt ut hade priserna på gödsel skjutit i höjden. Mellan oktober 2020 och oktober 2021 steg priserna för produktgrupperna gödnings- och jordförbättringsmedel med 98,2 procent, enligt Jordbruksverket.

Samtidigt som svenska lantbrukare går på knäna ökar statens intäkter på grund av drivmedelsskatterna, vilka ökar med de rusande drivmedelspriserna. För statens del innebär detta att skatteintäkterna har ökat motsvarande drygt 1 miljard kronor varje månad (enligt uträkning från SVT). Detta anser vi är helt orimligt. Ett första steg är givetvis att minska reduktionsplikten från dagens dryga 30 procent till 5 procent. Vidare behöver övriga skatter ses över i syfte att få ned drivmedelspriserna.

I november förra året bedömde Lantbrukarnas Riksförbund att kostnaderna för ett urval av lantbrukets viktigaste insatsvaror hade ökat med 4,1 miljarder kronor på årsbasis. Den kalkylen var för tre veckor sedan uppe på 8,2 miljarder kronor, sålunda en fördubbling av kostnaderna. Sedan dess har nya priser på gödning kommit som ger ytterligare 2,5 miljarder till totalkalkylen.

En av de yttre orsakerna till denna prisökning är att det vid tillverkningen av konstgödsel används gas, och på grund av strypt import av rysk gas har priset på konstgödsel som en konsekvens stigit kraftigt.

Höjda avräkningspriser har ännu inte tillnärmelsevis lyckats kompensera för kostnadsökningarna för de flesta livsmedel. Med tanke på att en stor del av de ökade kostnaderna har sitt ursprung i skatter och krav som ställs i Sverige och inte i konkurrerande EU-medlemsstater torde avräkningspriserna heller aldrig kunna kompensera helt för den försämrade situationen.

En annan konsekvens av lantbrukets ökade omkostnader är att även livsmedelspriserna stiger. De stegrande matpriserna, tillsammans med rusande

drivmedelspriser, driver upp inflationen, vilken steg markant i februari. Det är de högsta nivåerna sedan december 1993, vilket i huvudsak kan tillskrivas de ökade matpriserna och drivmedelskostnaderna. Inflationen enligt KPIF-måttet steg till 4,5 procent i årstakt i februari. Det var högre än marknadens förväntningar, som låg på 4,1 procent. Det är också en uppgång från januari då inflationstakten var 3,9 procent.

Effekterna för lantbruket dämpas i år av att en del av gödningen redan är inskaffad till något lägre pris. Om de internationella konflikterna blir utdragna kan gödselinköp för 2023 års odling orsaka ännu sämre lönsamhet och omfattande produktionsnedläggning. I kölvattnet av en utdragen kostnadsökning för drivmedel och gödning samt därpå följande ökning av livsmedelspriser, med resulterande inflation, kan också behovet av räntehöjningar öka. En höjd ränta kan få stor påverkan på svensk ekonomi och svenskars ekonomiska situation.

Det finns alltså all anledning att agera offensivt nu. Två saker måste göras.

Kostnaden för svenskt jordbruk måste minska för att undvika produktionsnedläggning. Lösningen är att permanent göra konkurrensförhållandena för svenska lantbrukare mer lika de som deras konkurrenter i andra EU-medlemsstater har. Tillfälliga krispaket är inte tillräckliga för att återställa hopp och framtidstro. De är inte heller tillräckliga för att skapa de ekonomiska marginaler som saknas i dag och som skulle ha dämpat denna och andra krisers effekter. Kortsiktigheten är en del av problembilden. Drivmedelsskatter och elskatter måste minska till en nivå motsvarande den som råder i de medlemsstater som svenska jordbrukare konkurrerar med. Reduktionsplikten måste ned till resterande EU:s nivå. Löneavgiften bör slopas för tre anställda. Detta är åtgärder som Sverige kan göra ensidigt.

Sveriges beroende av import av konstgödsel måste brytas. Det finns idéer nära tillämpning om hur man kan tillvarata både kväve och fosfor från avloppsslam på ett säkert sätt och hur man kan utvinna fosfor ur svenskt gruvavfall. Dessa satsningar bör uppmuntras och stödjas. Ett hinder är högre kostnader. Det gäller även konstgödselproduktion med hjälp av fossilfri energi. Här är lösningen också att öka lönsamheten i svenskt jordbruk. Det skulle nämligen skapa en större betalningsförmåga för våra lantbrukare, som är avnämare av produkterna. Detta möjliggör fler alternativ och sporrar dem som utvecklar nya metoder.

Om detta görs kan svenskt jordbruk lämna den negativa spiral som det är inne i för tillfället och komma in i en positiv spiral. Livsmedelsproduktionen skulle öka från dagens ynka 50 procent av vad som behövs för att försörja oss svenskar. Det är viktigt för Sverige och det är viktigt för omvärlden när nu livsmedlen blir knappare. Kreativitet och investeringar skulle öka och landsbygden skulle blomstra. Alternativen skulle bli många fler. Detta i sin tur skulle möjliggöra framtida lönsamhetsökning, produktionsökning och marginaler att hantera framtida kriser.

Därför frågar jag statsrådet Anna-Caren Säterberg följande:

Vad avser statsrådet och regeringen att göra för att vända den negativa utvecklingen i det svenska lantbruket och i svensk livsmedelsproduktion?

.....

Staffan Eklöf (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck